

OBRAZAC ISKAZA O PROCJENI UČINAKA PROPISA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Prijedlog iskaza o procjeni učinaka Nacrta prijedloga Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju

(Zagreb, 23. srpnja 2014.)

1. PROBLEM

Do 2008. godine srednjoškolski sustav bio je uređen samostalnim Zakonom o srednjem školstvu, a 2008. godine donesen je Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 87/08.). Od donošenja jedinstvenoga Zakona, više puta je mijenjan i dopunjen (Narodne novine, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 05/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13) jer je trebalo određena normativa rješenja uskladiti na razini dvaju sustava koji se s obzirom na dob učenika kojima se propisuje specifičnost sustava bitno razlikuju, a dio odredaba trebalo je uskladiti s propisima EU-a.

Navedene izmjene i dopune nisu riješile sve uočene nedostatke koji su specifični za sustav odgoja i obrazovanja te je zbog kvalitetnijeg rješenja odredaba kojima se propisuje djelatnost srednjoškolskog odgoja i obrazovanja Ministarstvo smatralo kako je potrebno donošenje novoga zakona koji će pridonijeti jasnijem i kvalitetnijem uređenju sustava srednjoškolskog odgoja i obrazovanja, koji je usklađen s potrebama hrvatskog društva i gospodarstva te s normativima i obrazovnom politikom EU-a.

Uočeni su i nedostaci vezano uz Zakonom propisano vrijeme donošenja školskoga kurikulumu i godišnjeg plana i programa škola, a isto tako i uz preklapanje sastavnica navedenih dokumenata te su potrebne izmjene u skladu sa suvremenom pedagoškom praksom.

Vezano uz usklađivanje s propisima EU-a donesen je i Zakon o hrvatskome kvalifikacijskom okviru (NN, broj 22/13) kojim se utvrđuje povezivanje HKO-a s Europskim kvalifikacijskim okvirom (EQF) i Kvalifikacijskim okvirom Europskoga prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA) i posredno s nacionalnim kvalifikacijskim sustavima drugih zemalja te je u Zakonu o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju potrebno uskladiti odredbe kojima će se propisati pridruživanje kvalifikacija razinama HKO-a, odnosno stjecanje relevantne razine kvalifikacije prema razinama HKO-a završavanjem srednjoškolskog obrazovanja, ali i uvjeti za zasnivanje radnog odnosa u srednjim školama među kojima su uz opće uvjete osobito važni i posebni uvjeti – znanje hrvatskoga jezika i latiničnoga pisma u mjeri koja omogućava izvođenje odgojno-obrazovnoga rada, odgovarajući profil i razina kvalifikacije kojom su osobe stručno osposobljene za obavljanje odgojno-obrazovnoga rada.

Isto tako, Zakonom je predviđena mogućnost provođenja eksperimentalnih, međunarodnih programa i/ili alternativnih programa, ali utvrđene odredbe nisu jasno precizirale kriterije koji će omogućiti horizontalnu i vertikalnu prohodnost u sustavu odgoja i obrazovanja RH, kao ni način vrednovanja te

ocjenjivanja razvijenosti i usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda učenja/učeničkih postignuća vezano uz nastavak obrazovanja te je potrebno to utvrditi novim zakonom.

U skladu s prethodno navedenim potrebama izmjena i dopuna Zakona, odnosno propisivanja novih odredaba, potrebno je na drukčiji način urediti odredbe koje se odnose na pedagošku dokumentaciju u srednjim školama.

Zakonom i Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja (NN, 63/08 i 90/10) utvrđeni su kriteriji za donošenje mreže srednjih škola i programa te je Vlada RH donijela Mrežu osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa obrazovanja (NN 70/11), ali način njezina donošenja i nemogućnost racionalizacije i/ili optimizacije teško je ostvariti te je u cilju kvalitetnijeg odgoja i obrazovanja, ali i dostupnosti obveznom obrazovanju potrebno omogućiti stvaranje zakonskih preduvjeta za brže i kvalitetnije promjene mreže u skladu s demografskim i geografskim specifičnostima i potrebama gospodarstva i to u suradnji i u skladu s potrebama lokalne zajednice. Vezano uz mrežu škola, propisima nije utvrđen status škola kojima su osnivači druge pravne i fizičke osobe te je navedene odredbe potrebno utvrditi.

Zakonom su utvrđena prava i obveze učenika, praćenje i ocjenjivanje učenika, ali postojeće odredbe imaju manjkavosti koje su uočene vezano uz inkluzivno obrazovanje učenika s teškoćama i napredovanje darovitih učenika, učenika koji su uključeni u alternativne i međunarodne programe te je navedene odredbe potrebno doraditi i dopuniti.

Isto tako, propisana su prava i obveze učenika koje bi trebalo uskladiti s potrebama vremena u kojem živimo. Naime, izricanje pedagoških mjera koje nisu učinkovite ili dovoljno precizirane rezultira neujednačenom primjenom u školama te ih treba mijenjati kako bi se stvorili uvjeti za učinkovitu pomoć učenicima kojima je pomoć potrebna, ali i osigurala zaštita prava drugih učenika i odgojno-obrazovnih radnika. Pri tome je potrebno dopuniti i/ili mijenjati i odredbe kojima će se propisati veća odgovornost, tj. obveze roditelja/staratelja za njihovu djecu vezano uz ispunjavanje obveza i odgovorno ponašanje u školi.

Na temelju prijedloga i preporuka Ureda pravobraniteljice za djecu potrebno je jasnije propisati ulogu i zadaće vijeća učenika, kao i jednaka prava za djecu strance s pratnjom ili bez pratnje zakonskih zastupnika te djecu strance u nezakonitom statusu kojima je sukladno odluci nadležnoga tijela odobren smještaj neovisno o imigrantskom statusu i vrsti smještaja.

Uočen je i problem uključivanja djece ponajprije hrvatskih državljana koji određeni dio vremena tijekom godine borave u RH te žele da se njihova djeca tijekom boravka u domovini uključe u praćenje i pohađanje nastave u srednjim školama. Budući da se navedena djeca ne upisuju u srednju školu kao redoviti učenici, potrebno je propisati mogućnost uključivanje takve djece u sustav odgoja i obrazovanja te načine evidentiranja njihove uključenosti u sustav odgoja i obrazovanja u srednjoj školi u RH. Nadalje, potrebno je definirati uključivanje učenika u pohađanje nastave u srednjim školama, a koji se nalaze na razmjeni ili žele obavljati praktičnu nastavu u Republici Hrvatskoj, kao i njihovo

evidentiranje u pedagoškoj dokumentaciji.

Nadalje, Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, kao ni drugim propisima, nisu utvrđeni odgovarajući kriteriji kojima bi se utvrdila pedagoška i poslovodna kompetentnost ravnatelja, tj. osoba koje se imenuju ravnateljima. Ni jedna važna odrednica vezana uz ravnateljev dolazak na položaj, ostvarivanje funkcije i odlazak s nje nije odgovarajuće riješena propisima pa ravnatelji nespremni preuzimaju vođenje školom. Stoga je potrebno definirati ulogu ravnatelja u skladu s iskustvima dobre prakse i promjenama u odgoju i obrazovanju koje se očekuju u budućnosti. Redefiniranje uloge ravnatelja omogućit će jasnije sagledavanje njegovih obveza i odgovornosti, racionalniju podjelu rada u odnosu na suradnike, izradu kompetencijskih standarda, pokretanje odgovarajućih obrazovnih programa za buduće ravnatelje, definiranje indikatora kvalitete i programe licenciranja te veću autonomiju ravnatelja.

Zakonom je potrebno predvidjeti i mogućnosti proširivanja i unaprjeđivanja primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u sustavu srednjoškolskog odgoja i obrazovanju radi stvaranja kvalitetnijeg obrazovanja za djecu koja zbog zdravstvenih razloga dulje vrijeme izbjivaju s nastave.

2. CILJEVI

Opći cilj Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju je osiguranje i unaprjeđenje kvalitete srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja koji je usklađen s potrebama hrvatskog društva i gospodarstva te s normativima i obrazovnom politikom EU-a.

Posebni ciljevi koji pridonose ostvarenju općega cilja su:

1. povećanje dostupnosti, učinkovitosti i relevantnosti srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja,
2. razvijanje učinkovite mreže srednjoškolskih ustanova i kvalifikacija/programa/kurikuluma usmjerenih k razvoju ljudskih potencijala te usklađenih s potrebama društva i tržišta rada,
3. poticanje inkluzivnog obrazovanja.

3. MOGUĆE OPCIJE

3.1. OPCIJA 1 – ne poduzimati ništa (nenormativno rješenje)

Opcija 1 - „ne poduzimati ništa“ u smislu ne poduzimanja nikakvih aktivnosti je opcija koju ne treba posebice razmatrati, jer bi nepoduzimanjem nikakvih aktivnosti imalo za posljedicu zadržavanje postojećeg stanja u sustavu odgoja i obrazovanja, što bi dovelo u pitanje provedbu postojećih

zakonskih odredaba, te uvelike otežalo daljnje unaprjeđenje kvalitete srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Trenutačno se Opcija 1 ne razmatra budući da ne može riješiti uočene probleme niti postići utvrđene ciljeve.

3.2. OPCIJA 2 – (nenormativno rješenje)

Opcijom 2 (nenormativno rješenje), odnosno intenzivnim informiranjem javnosti i pojačanom suradnjom s dionicima sustava osvješćivanjem o pravima o odgovornostima dionika sustava koja proizlaze iz zakonskih odredaba vezanih uz nositelje i korisnike odgojno-obrazovne djelatnosti, bilo bi moguće riješiti dio uočenih problema, te time ujedno postići i dio utvrđenih ciljeva. No, obzirom da se ovdje radi o nužnosti redefiniranja dijela postojećih, te donošenja novih zakonskih odredaba, cjelokupna se regulacija mora temeljiti na normativnom aktu – zakonu. Opcijom 2 (nenormativno rješenje) samo se djelomično rješavaju identificirani problemi. No, u tom će se pravcu i dalje poduzimati određene radnje bilo da je riječ o odredbama postojećeg zakona, bilo da je riječ o odredbama novoga zakona.

3.3. OPCIJA 3 – (normativno rješenje) alternativa formalnog zakonodavstva

Opcija 3 (normativno rješenje), odnosno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, jedna je od opcija kojom bi bilo moguće riješiti dio uočenih problema, te time ujedno postići i dio utvrđenih ciljeva. Naime, Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi donesen 2008. (NN, 87/08) tijekom 2009., 2010., 2011., 2012. te 2013. godine mijenjan je nekoliko puta no, uza sve spomenute izmjene i dopune Zakona, određene su zakonske odredbe još uvijek dijelom nejasne, a dijelom nedorečene. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju u obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi redefinirao bi se određen broj postojećih odredaba koje zbog svoje nedorečenosti i nejasnoća stvaraju problem u provedbi Zakona te propisale nove odredbe kojima bi se stvorili preduvjeti za kvalitetniji rad u školama.

Opcijom 3 (normativno rješenje) odnosno donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi bilo bi moguće riješiti dio uočenih problema, te time ujedno postići i dio utvrđenih ciljeva.

3.4. OPCIJA 4 – (normativno rješenje)

Prije javnoga savjetovanja o Nacrtu prijedloga iskaza o procjeni učinaka Nacrta prijedloga Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, Opcija 4 (normativno rješenje), odnosno donošenje novog zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, kako zbog uočenih problema i zadanih ciljeva tako i zbog velikog broja izmjena i dopuna postojećeg Zakona, činila se najboljom opcijom. Naime, i uz mnogobrojne izmjene i dopune postojećega Zakona (NN, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 05/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13), te izmjene i dopune nisu postigle planirani učinak. Sukladno navedenome, donošenjem novoga zakona - Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju – propisale bi se nove odredbe koje su trebale biti ključan preduvjet u postizanju općeg cilja: osiguranje i unaprjeđenje

kvalitete srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja koji je usklađen s potrebama hrvatskog društva i gospodarstva te s normativima i obrazovnom politikom EU-a, kao i postizanju posebnih ciljeva koji pridonose ostvarenju općega cilja:

1. povećanje dostupnosti, učinkovitosti i relevantnosti srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja,
2. razvijanje učinkovite mreže srednjoškolskih ustanova i kvalifikacija/programa/kurikuluma usmjerenih k razvoju ljudskih potencijala te usklađenih s potrebama društva i tržišta rada,
3. poticanje inkluzivnog obrazovanja.

Nakon što su razmotrena sva prispjela mišljenja, prijedlozi i primjedbe na Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa, kao i mišljenja i stavovi dionika dobivena korištenjem aktivnih i pasivnih metoda, Ministarstvo je donijelo odluku sukladno kojoj se u ovom trenutku odustaje od plana donošenja zasebnoga zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju.

Opcija 4 (normativno rješenje) donošenje novog Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju u ovom se trenutku ne čini realnom niti optimalnom opcijom iz razloga što za realizaciju i punu implementaciju te opcije nedostaju ključni preduvjeti poput, primjerice, konačne verzije Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije koju treba usvojiti Hrvatski sabor, a na kojoj se Opcija 4 velikim dijelom temeljila.

3.5. OPCIJA 5 – (normativno rješenje)

Nakon javnoga savjetovanja o Nacrtu prijedloga iskaza o procjeni učinaka Nacrta prijedloga Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, Opcija 5 (normativno rješenje) odnosno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, u kombinaciji s Opcijom 2, u ovom se trenutku čini najrealnijim i optimalnim rješenjem. Naime, nakon što su razmotrena sva prispjela mišljenja, prijedlozi i primjedbe na Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa, kao i mišljenja i stavovi dionika dobivena korištenjem aktivnih i pasivnih metoda, Ministarstvo je donijelo odluku sukladno kojoj se u ovom trenutku odustaje od plana donošenja zasebnoga zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju te se odlučilo za izmjene i dopune postojećeg zakona - Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Razlog navedenome leži u tome što Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, na kojoj se velikim dijelom Nacrt prijedloga iskaza temeljio, još nije donesena. Sukladno navedenom, donošenjem će se Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju u obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi redefinirati veći broj postojećih odredaba koje zbog nemogućnosti potpune primjene, odnosno nedorečenosti i nejasnoća stvaraju problem u provedbi Zakona, te propisati nove odredbe čime će se unaprijediti odgojno-obrazovni rad u školama. Navedenom će se opcijom, u kombinaciji s Opcijom 2., riješiti uočeni problemi te postići utvrđeni ciljevi što će pridonijeti unaprjeđenju odgojno-obrazovnoga i nastavnoga rada u školskim ustanovama.

4. USPOREDBA OPCIJA

4.1. OPCIJA 1 - ne poduzimati ništa (postojeće stanje)

Opcija ne poduzimanja nikakvih radnji neće polučiti pozitivan iskorak toliko nužan za sustav osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Takvo pasivno stanje ne iziskuje dodatne financijske troškove, međutim, tu postoje oni drugi, nemjerljivi troškovi prouzročeni teškoćama u provedbi određenih odredaba zakona što može prouzročiti poremećaje u sustavu.

4.2. OPCIJA 2 – (nenormativno rješenje) alternativa formalnog zakonodavstva

Nenormativna opcija uređenja ovoga pitanja neće utjecati na promjene u smislu reguliranja određenih odredaba zakona toliko nužnih za unaprjeđenje kvalitete sustava osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Dakle, osim toga što neće biti dodatnih financijskih troškova, sustav neće od toga imati ni značajnih koristi. Naime, ovdje se radi o uređenju sustava kojeg nije moguće urediti nenormativnim rješenjem, jer takvo rješenje neće polučiti rezultate što je po svojim karakteristikama jednako ne poduzimanju radnji iz Opcije 1.

4.3. OPCIJA - normativno rješenje

Pozitivan segment ove Opcije je što uključuje mogućnost izmjena i dopuna zakonskih odredaba. Prednost ove opcije što se ne treba ići u donošenje potpuno novog zakona te što nema dodatnog financijskog učinka. Nedostatak ove Opcije je što ne može riješiti uočene probleme, a time niti postići zadane ciljeve.

4.4. OPCIJA - normativno rješenje

Pozitivan segment ove Opcije je što uključuje mogućnost izmjena i dopuna zakonskih odredaba. Prednost ove opcije što donošenjem potpuno novog zakona rješava uočene probleme, a time i postiže zadane ciljeve. Nedostatak ove Opcije što se temelji na dokumentima koji još nisu doneseni, odnosno na pretpostavkama koje se tek trebaju dogoditi, te što postoji mogućnost dodatnog financijskog učinka.

4.5. OPCIJA - normativno rješenje

Pozitivan segment ove Opcije je što uključuje mogućnost izmjena i dopuna zakonskih odredaba. Prednost ove opcije što se ne treba ići u donošenje potpuno novog zakona, te što nema dodatnog financijskog učinka. Nedostatak ove Opcije je postojanje opasnosti da ne može riješiti sve uočene probleme, a time ni postići sve zadane ciljeve, no ta se opasnost nastoji prevenirati u kombinaciji s Opcijom 2.

Opcije	Koristi	Troškovi
Opcija 1: ne poduzimati ništa	Ne razmatra se.	Ne razmatra se.
Opcija 2: (nenormativno rješenje)	Intenzivno informiranje javnosti i pojačana suradnja s dionicima sustava; osvješćivanje o pravima i obvezama korisnika i dionika sustava.	Razmatra se u kombinaciji s opcijom 5. Nema dodatnih troškova.
Opcija 3: (normativno rješenje)	Redefiniranje postojećih te propisivanje novih odredbi kojima bi se stvorili preduvjeti za kvalitetniji rad u školama.	Ne razmatra se.
Opcija 4: (normativno rješenje)	Donošenje zasebnoga zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju radi osiguranja i unaprjeđenja kvalitete srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja usklađena s potrebama hrvatskoga društva i gospodarstva te s normativima i obrazovnom politikom EU-a.	Kod provedbe zakona bit će potrebno osigurati određena dodatna financijska sredstva, a dugoročna će rješenja dovesti do ekonomičnosti u državnome proračunu.
Opcija 5: (normativno rješenje)	Redefiniranje određenoga broja postojećih zakonskih odredaba, kao i propisivanje novih odredaba u postojećem Zakonu kojima bi se stvorili preduvjeti za kvalitetniji odgojno-obrazovni rad u školama.	Razmatra se u kombinaciji s opcijom 2. Nema dodatnih troškova.

UPUTA: Ovaj dio iskaza popunjava se pri ažuriranju Nacrta prijedloga iskaza, a nakon provedenog savjetovanja te se ponovno ažurira nakon javne rasprave pri izradi prijedloga iskaza.

5. SAVJETOVANJE

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta izradilo je prema propisanoj proceduri Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka Nacrta prijedloga Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju koji sadrži naznake i obuhvat materije koja se namjerava urediti Nacrtom prijedloga Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, te kratko obrazloženje problema koji se namjeravaju riješiti, kao i ciljeve koji se time namjeravaju postići. Kako bi se najširem krugu zainteresiranih u Republici

Hrvatskoj omogućio neposredan uvid i davanje mišljenja, primjedaba i prijedloga na sadržaj Nacrta prijedloga iskaza, Ministarstvo je o Nacrtu prijedloga iskaza, od 6. lipnja do 10. srpnja 2013. godine, provelo javnu raspravu. Jednako tako, u spomenutom su razdoblju provedene i neformalne konzultacije s pojedinim dionicima sustava koje su omogućile Ministarstvu neformalan uvid u mišljenja i stavove dionika, o problemu koji se namjerava riješiti i ciljevima koji se navedenim dokumentom nastoje postići. Neformalne konzultacije su se provele korištenjem aktivnih metoda kao što su radni sastanci, odnosno korištenjem pasivnih metoda kao što su pisma, dopisi, e-pošta i sl.

6. PREPORUČENA OPCIJA

Temeljem rezultata dobivenih tijekom postupka procjene učinaka propisa, odnosno izrade Nacrta ovoga iskaza, postalo je razvidno da u ovom trenutku za rješavanje problematike dolazi u obzir opcija koja pretpostavlja donošenje normativnog rješenja koje se temelji na postojećim dokumentima i za donošenje kojeg su stvorene sve pretpostavke.

Na kraju, ali ne manje važno, potrebno je uzeti u obzir i financijski aspekt svake pojedine (normativne) opcije, te izabrati onu koja adekvatno odgovara svim zahtjevima (pojedince i društva), odnosno koja svrhovito i učinkovito rješava pitanja u sustavu srednjeg obrazovanja radi kojih se zakon i donosi.

Slijedom navedenoga, a usporedbom predloženih opcija, pristupu problemu i načinu njegovoga rješavanja, predlaže se Opcija 5, odnosno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona. Navedena je Opcija, u kombinaciji s Opcijom 2, najpovoljnija Opcija i u odnosu na financijski aspekt, i u odnosu na moguće zakonske promjene nužne za sustav srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Navedenom će se Opcijom, u kombinaciji s Opcijom 2, riješiti uočeni problemi te postići utvrđeni ciljevi što će pridonijeti unaprjeđenju odgojno-obrazovnoga i nastavnoga rada u školskim ustanovama.

7. PRAĆENJE PROVEDBE I EVALUACIJA

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona postaviti će se čvrsti zakonski temelji za rješavanje uočenih problema te utvrđenih ciljeva. Realizacija Opcije 5 sustavno će se pratiti te evaluirati kako bi se u konačnici mogla vidjeti učinkovitost navedene opcije i, s tim u svezi, mogle poduzeti daljnje radnje i aktivnosti.

8. PRILOZI